

עיקרי האמונה 23 – עיקר י חלק 2

ו. דרשות החת"ס – דרשה לשבת שובה

דהנה הנסים הגדולים הנפלאים הניכרים וידועים כקריעת ים סוף והדומה הוא ניכר לכל, אך נסים נסתרים שאין בעל הנס מכיר בהם כגון הריגת ושתי, אין ספק שבעולם שזה היה הכנה לכל מה שנולד אחריו.... עד לבסוף כשנעשה הנס הנפלא ההוא, המבין יבין כי הריגת ושתי היתה כעין קריעת ים סוף, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו, ועל זה כתב הפרשת דרכים לעושה נפלאות גדולות לבדו, פירוש הקב"ה עושה נפלאות גדולות לבדו – שלא ידע אדם אלא הוא לבדו יודע. ומכל מקום מצוה על כל אדם באחרית ימיו, לבחון כל אשר עשה ה' עמו מראשית צמיחתו עד אחריתו, ואיך נתגלגלו סיבה ועניינים ולספרם לבניו אחריו, גם הם יבחינו ויכירו מעשה ה' הגדול אשר עשה עמם.

ז. רמב"ן שמות פרק יג פסוק טז

ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמנו בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד.

ח. שם משמאל פרשת וירא – תר"פ

ונראה שגם זה ה"י ממכת הסנורים, כמו שבגשמיות נלאו למצוא הפתח והיו רואין ולא רואין כן נמי בפנימיות הענין היו רואין את הפלא ולא היו יכולין לשים אליו לב. וזה לימוד לאדם שיש כמה זמנים וכמה ענינים, אשר באם ישים אליהם לב ה"י רואה מפלאות תמים דעים השגחתו הפרטית והשכר והעונש, אבל כאשר האדם בודון לבו הלך חשכים אז נעשה מוכה בסנורים עד שרואה ואינו רואה. ובזמניו אלה יכול כל אדם לראות פלאות משינוי העתים המו גוים מטר ממלכות, וההשגחה הפרטית מרחפת על פרט ופרט באופן מופלא, וצריך כל אדם להיות נשמר ממכת סנורים:

ט. החיד"א - חומת אנך, שמואל א פרק כ פסוק כו'

וְלֹא דָּבָר שֶׁאֵין מְקֻיָּם בְּיוֹם הַהוּא כִּי אִם מְקֻיָּה הוּא בְּלִי שְׁהוֹר הוּא כִּי לֹא טָהוֹר:

כי מי שאינו נותן לב בעניני העיר ובצרות הבאות לאדם מחולאים או מחסרון מעות והפסדות ואומר שהכל דרך מקרה הוא. לא דיבר נכונה כי הכל בהשגחה אלהית מדה כנגד מדה ובתוכחות על עון ואין לך דבר קטון וגדול שאינו בהשגחה אם לטוב אם למוטב וז"ש כי אמר מקרה הוא מי שאומר על הענינים מכלל ופרט מקרה הוא. הלא זה אות בלתי טהור הוא האומר כן. כי לא טהור במחשבות רעות בעיקרי הדת ה' יצילנו:

י. רבי פנחס מקוריץ אמרי פנחס - שער ו, דרכי עבודת השי"ת

בשם הרב ז"ל שאדם צריך להאמין שאפילו קש המונח על הארץ הוא בגזירת השי"ת שגזר להיות מונח שם ואני (תלמידו של רבי פינחס) שמעתי כמדומה בזה הלשון שיש השגחה פרטית איך תהא מונחת עם הקצוות לכאן או לכאן.

א. שופטים פרק יד פסוק א - ד

וַיֵּרֶד שְׁמִשׁוֹן וַתִּמְנַתָּה וַיֵּרָא אִשָּׁה בְּתִמְנַתָּה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיֵּגֶד לָאִבּוֹ וּלְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רְאִיתִי בְּתִמְנַתָּה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וַעֲתָה קָחוּ אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה: וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ הֲאִין בָּבְנוֹת אַחִיד וּבְכָל עַמִּי אִשָּׁה כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לְקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרָלִים וַיֹּאמֶר שְׁמִשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יְשָׁרָה בְּעֵינַי: וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מִיָּקוֹץ הִיא כִּי תִאָּנֶה הוּא מִבְּקֶשׁ מִפְּלִשְׁתִּים וּבָעֵת הַהִיא פְּלִשְׁתִּים מְשָׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל:

ב. אסתר פרק ד פסוק י - יד

וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהִתְּךָ וּתְצַוְהוּ אֶל מֶרְדֳּכָי: כָּל עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֹצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהִמָּיֵת לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת שְׂרָבִיט הַזָּהָב וְחָיָה וְאִנִּי לֹא נִקְרָאתִי לְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם: וַיִּגִּדּוּ לְמֶרְדֳּכָי אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר: פ וַיֹּאמֶר מֶרְדֳּכָי לְהָשִׁיב אֶל אֶסְתֵּר אֶל תְּדַמִּי בְּנִפְשָׁךְ לְהַמְלִיט בֵּית הַמֶּלֶךְ מִכָּל הַיְּהוּדִים: כִּי אִם הִחָרַשׁ תִּחְרִישִׁי בָּעֵת הַזֹּאת רְחוּ וְהַצֵּלָה נַעֲמֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר וְאַתָּה וּבֵית אָבִיךָ תֵּאֱבָדוּ וְגַם יוֹדַע אִם לָעֵת כְּזֹאת הִגַּעַת לְמַלְכוּת:

ג. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף נה עמוד א

ואמר רב אשי: פרדכת מסייע מתא. וה"מ דאצילתיה מתא, אבל אנדיסקי - סיעתא דשמיא היא.

רשב"ם: אבל אנדיסקי - ממונין של מלך הרגילין לגבות מכל בית ובית מכל איש ואיש עד שיעלה החשבון למס הקצוב ושכחוהו לזה או לא רצו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם בטל וסבורין היו שאין לו ממון וגבו כל המס מכל השאר אף על פי שהכביד עליהם המס כדי שהיה לו לזה ליתן פטור דסייעתא דשמיא הוא שמחלו לו.

ד. תלמוד בבלי מסכת חולין דף ז עמוד ב

ההיא איתתא דהות קא מהדרא למישקל עפרא מתותיה כרעיה דרבי חנינא, אמר לה: שקולי, לא מסתייעא מילתיך, אין עוד מלבדו כתיב. והאמר ר' יוחנן: למה נקרא שמן כשפים? שמכחישין פמליא של מעלה! שאני ר' חנינא, דנפישא זכותיה. ואמר ר' חנינא: אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה, שנאמר: מה' מצעדי גבר כווננו, ואדם מה יבין דרכו.

ה. חת"ס סופר, תורת משה (השלם), שמות לג פסוק כג

וראית את אחורי ופני לא יראו. יש לומר על פי רמז, הנה אנו רואין כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת, אשר אנו מתמיהים למה עשה השי"ת ככה, אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל - כל הסיבות תכלית כוונתם, כי כולם היו הכנות כדי שיעשה דבר גדול כזה, וכאשר היה בנס פורים, הריגת ושתי, ולקיחת אסתר, וכל הסיבות שהסביבו לדבר הזה, הכל היה הכנה להצלחת ישראל. אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים, רק מאמינים כי בלי ספק לא דבר ריק הוא, רק ממנו טעם הדבר כמוס ונעלם, וזה האמונה טובה גדולה הוא לנו כי מקבלין שכר על האמונה, וזה וראית את אחורי, לאחר שנעשה תכלית הדבר תראה למפרע מה שהיה ומה שנעשה, אבל לפני לא יראו, קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו, וזה לפני לא יראו.

יא. רבי מנחם מענדל מויטבסק - פרי הארץ, פרשת בא

100 והנה באמת רחוק מרשעים ויפג לבם להאמין השגחה פרטית
 כזו שאין אדם נוקף אצבעו (חולין ז ע"ב) ואין שום עשב יבש
 ונעקר ואין שום אבן נזרק כי אם בזמן ומקום הראוי לו
 כמאמר (קהלת יא, ג) אל מקום (אשר) שיפול העץ שם יהוא,
 ואין שום תנועה גדולה וקטנה מן הצמצום הראשון עד שפל
 105 המדרגות שבארץ ותחת לארץ הכל מאתו יתברך כפי חכמתו
 בשמו ולכבודו לגלות אלהותו וחכמתו ומדתו יתברך.

יב. הרבי מליובאוויטש - ליקוטי שיחות, חלק ח עמוד 277

160 מוסיף על כל הנ"ל בד"ה על כן יאמרו תרצ"ו שכתב ענין
 110 השגחה פרטית שמבאר מורנו הבעש"ט דלא זו בלבד דכל פרטי
 תנועות הנבראים למיניהם הם בהשגחה פרטית מהבורא ית'
 והשגחה פרטית הלזו היא חיות הנברא וקיומו, אלא דעוד זאת
 דתנועה פרטית דנברא פרטי הרי יש לה יחס כללי לכללות
 105 כוונת הבריאה... דגם תנועה אחת של דשא פרטי, משלים
 115 הכונה העליונה בענין הבריאה.

יג. לוח היום יום, כט סיון

170 עבודת האדם על פי תורת החסידות - להרגיל את עצמו לראות
 ענין השגחה פרטית, איך כי בטובו יתברך מחדש את
 העולם והנבראים בכל רגע בהשגחתו הפרטית, אשר זה ואך זה
 120 - הוא מציאות הנבראים, חיותם וקיומם.

יד. נתיבות שלום, פרשת ויקרא, עמוד יד

175 עוד איתא שם... ד"ויקרא" כתיב בא' זעירא וקרי ביה ויקר
 מלשון מקרה, כל המאורעות והמקרים העוברים על יהודי
 הריהם קריאה נסתרת מהש"ת, הקורא ליהודי בלשון נסתר
 125 מתוך המאורעות, שובה ישראל, שוב וחזור לשורשך ולמקורך.
 והוא עדיין למלך ששלח את בנו למרחקים, והוא שולח אליו
 תדיר מכתבים הכתובים ברמזים נסתרים על כל מה שיעשה
 ואיך שיתנהג. כמו כן שולח הקב"ה ליהודי רמזים נסתרים על
 ידי כל המאורעות העוברים עליו שהם דבר ה' אליו איך
 130 להתנהג.

טו. סיון רהב-מאיר - החלק היומי, פרשת שלח תשפ"א

185 אנחנו חיים במציאות מטלטלת: יצאנו ממגיפה עולמית
 מאתגרת, אנחנו בעיצומו של משבר פוליטי מתסכל, ולאחרונה
 התרחשו אסונות קשים ומבצע צבאי. מה האדם הסביר אמור
 135 לעשות מול כל האירועים האלה?

190 רגע אחרי שמרים הנביאה דיברה לשון הרע, גם המרגלים
 בפרשת השבוע מדברים לשון הרע על ארץ ישראל. רש"י
 מסביר שהתורה הצמידה את שני הסיפורים האלה בכוונה,
 כדי שנשים לב שהמרגלים ראו את מה שקרה למרים - אבל
 140 לא למדו לקח, או בלשוננו: "רשעים הללו ראו - ולא למדו
 מוסר". זוהי הגדרה חדשה לגמרי למילה רשע. רשע זה אחד
 שקורה לידו אירוע דרמטי (במקרה שלנו: מרים דיברה לשון
 הרע וכל העם חיכה לה עד שתחלים) - אבל הוא חי על
 אוטומט. לא מתבונן, לא שם לב, לא מסיק מסקנות אישיות
 145 מועילות ממה שקורה מסביבו.

פרשנינו כותבים שאפשר ליישם זאת כל הזמן: פשוט להתחיל
 להסתכל על האירועים לא רק כדי להביע דעה, אלא כדי
 להסיק מסקנות אישיות, תכלס. כשאנחנו כועסים כעת על

התנהגות הפוליטיקאים - צריך במקביל לבדוק האם אנחנו
 עלולים להתנהג כך בחיינו האישיים, חלילה. במקום רק
 לשמוח שהקורונה נגמרה בישראל - לבדוק מה למדנו ממנה
 לעתיד. כל אחד מוזמן להוסיף דוגמאות משלו, על מה שהוא
 לומד בימים אלה מכל המאורעות, כדי לא לתת למציאות
 לחלוף לידנו - בלי לשנות אותנו.

טז. אדמו"ר מקאמרנא - היכל הברכה, ויגש

שמעתי ממורי לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ
 יתפלל, ואיכא מ"ד איפכא ופירש דכח הפועל בנפעל ובראות
 עולם כהדין קמצא דלבושא מניה וביה ובכל מיני צער יש שם
 ניצוץ הקדוש ממנו יתברך אלא שהוא בתוך כמה לבושים
 וכאשר יתן לב להבין שגם כאן הוא יתברך אתו עמו אז הוסר
 ונתגלה הלבוש ונתבטל הצער וזהו שאמר יסדר שבחו שזהו
 שבחו שמלא כל הארץ כבודו ממש לית אתר פנוי מניה ובכל
 צרתם לו צר אז נתגלה הדעת עליון ולא צר כלל ויתפלל כי
 בוודאי תיכוף יתבטל הצרה אחר שמסדר שבחו בענין הזה. ומר
 סבר יתפלל תחלה כי שמעתי ממורי כי בדיעת אדם שהש"י
 מלא כל הארץ כבודו וכל תנועה ומחשבה הכל ממנו יתברך אז
 בידיעה זאת יתפרדו כל פעולי אוון ויראה שאין שום מחיצה
 מבדיל בינו יתברך ובין האדם. ובאמת כמה פעמים צריכין
 להתפלל על זה תחלה שיזכה השם להאיר עיניו שיקבל הכל
 באהבה ושיראה ויאמין ששם אתו עמו הש"י ואח"כ כשיסדר
 שבחו אזי ממילא נהפך הכל לטוב וכאשר שמעתי ממורי שאמר
 לאדם אחד **תקבל כל הבא עליך באהבה ואז יהיה לך עוה"ז**
ועוה"ב והשיבו שיתפלל שיתן הש"י כח לקבל הכל באהבה.
 והשיב אמת אמרת שצריכין להתפלל על זה וזהו טעם מ"ד
 יתפלל ואח"כ יסדר שבחו ובזה יובן ויגש אליו יהודה הודאה
 ושבח לו יתברך ויאמר בי אדני כי כל צער הוא בתוך שם זה
 וכאשר יגש אליו הודאה ושבח ואז ואל יחר אפך כי נתבטל
 הצער ודפח"ח.

יז. רבי אהרן ראטה - שומר אמונים, מאמר השגחה פרטית פרק יד

... כי צריך לקבל על עצמו אמונת השגחה פרטית מעם ה' על כל
 דבר קטן וגדול, הן שיארע לו איזה צער ח"ו, או כל דבר
 שמזדמן לפניו הן לטוב והן לרע, וכל שבא לפניו לפני עיניו,
 תיכף יקבל על נפשו ובתוכיות לבבו האמונה בהשגחה פרטית,
 כי מלבד שמקיים בזה מצות עשה מתרי"ג לפי דעת הסמ"ג
 (עשין יז) והסמ"ק (סימן ה), ולפי דעת יתר המפרשים היא על
 כל פנים מצוה מן התורה, שהיא וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר
 איש את בנו ה' אלקיך מיסרד, דהיינו כמו שאב מיסר את בנו
 בוודאי בלי ספק שכוונתו רק לטובתו, ככה כל יסורים
 שהקב"ה מביא על האדם הוא לטובה ולהתחסד עמו, כאשר
 נפסק בגמרא (ברכות דף ה ע"א) אלו ואלו יסורים של אהבה
 הם, הגם שיש בהם ביטול תורה ותפילה, כי (משלי ג) את אשר
 יאהב ה' יוכיח, וכן על כל דבר קטן שיארע לו, גם שנתהפך
 חלוקו, או שכח איזה דבר להביא ומצטער מזה, ואפילו כל מיני
 צער קטן הנוגע לו, או לאשתו, או לזרעו ח"ו, או ממטלטליו,
 יאמר זה הנוסח:

אני מאמין באמונה שלמה שזה הצער והיסורים שבא לי הוא
 בהשגחה פרטית מעם ה', והנני מקבל עלי באהבה, וכל זה בא
 לי מסיבות עונותי הרבים, וצדיק אתה ה' על כל הבא עלי כי
 אמת עשית ואני הרשעתי, ויהי רצון שיהיו אלו היסורים
 לכפרה על עונותי הרבים (ואם בעת רצון יאמר גם כן - ולהקל
 בזה צער שכינת עוזינו כביכול וצערן של ישראל), והנה מצד
 הדין הייתי צריך לפרוט ולשוב ולהתוודות על החטא ועון
 שבסיבתם בא לי אלו היסורים, אבל גלוי וידוע לפניך שאין
 איתי יודע עד מה, לכן יהי רצון מלפניך אבי שבשמיים
 שתמחוק ותשריש החטא ועון ופשע שגרמו לי אלו היסורים,

וימתקו כל הדינים מעלי ומעל כל ישראל, ויתהפכו כל הצירופים לטובה, וימשוך חסדים טובים ומגולים לנו ולכל בית ישראל עד עולם אמן.

- 210 ובה הנוסח שיאמר בכל לבו יקיים חמשה מצות : אחד אמונה בהשגחה פרטית שהוא מצות עשה אנכי ה' אלקיך, מצוה ב' להצדיק דינו של ה' שהוא מצות עשה מתרי"ג מצות לדעת הסמ"ג והסמ"ק, שהוא מהכתוב וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך, מצוה ג' מצות עשה של תשובה וידיד, שהוא מהכתוב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' והתוודו את חטאתם אשר עשו, מצוה ד' לעורר רחמים על כנסת ישראל, שזה נכלל במצות עשה של והלכת בדרכיו, כי כן דרכי אלקינו לרחם ולחונן ולהשפיע תמיד, מצוה ה' מקיים מצות עשה מדברי קבלה שהוא חסד ומשפט אשירה, ודרשו רז"ל (ברכות דף ס ע"ב) אם חסד אשירה ואם משפט אשירה, ועוד דרשו (שם) בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר, בה' אהלל דבר זו מדה טובה, באלקים אהלל דבר זו מדת פורענות, ואם משתתף גם כן בצער שכינת עוזנו, אז מקיים מצוות עשה אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, שהכוונה שלא ישכח צער השכינה כביכול, שהוא סוד תשכח ימיני.

- 230 וטוב שידע זה הנוסח בעל פה, ואם יאמר זה הנוסח אז נמתקים ממנו בעזרת ה' כל הדינים, ויתהפכו כל הצירופים לטובה, ויהיו היסורים כפרה לכל עוונותיו, בפרט אם ירגיל עצמו לומר זאת גם על כל דבר קטן, אז אין שיעור לגודל נחת רוח שיגרום לקב"ה בזה, ושמחה בכל העולמות, כי דרכו של אלקינו לנסות את האדם באמונתו, ואם מתחזק באמונת ה' אז גם אם נגזרה עליו גזירה ח"ו נמתק הדין מעליו.

יח. אדמו"ר מקאמרנא - היכל הברכה, פרשת בראשית

- 235 אחר שמפסוקי הרב לא מוכיח אלא השגחה כלליות ומביא הוא פסוק מה שאין דרכו להביא לשום פסוק כי בכל העיקרים סמך עצמו על פסוקי הרב וכאן הוכרח להביא פסוק היוצר יחד לבם וכו' ומפרש רש"י לב כלם יחד ויודע כל המחשבות כיון הרב ג"כ לפרש זה הפסוק על השגחה פרטיות של כל פרט מחשבי ואח"כ מביא רש"י ורבותינו השיבוהו אל ממכון שבתו השגיח יחד לבם היוצר ודרשו מכאן שכולן נסקרין בסקירה אחת בהשגחה פרטיות ע"ש בדברי רש"י....